

NAPREJ

Glasiló jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravníštvo v Ljubljani, Francíškanska ulica šte. 6, I nadstr. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrť leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna petít vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglasi in poslano vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Ure na oljski gori.

Resnično živimo ure na oljski gori. Pač se hranimo z nadami in upi v boljšo bodočnost, a vse nade in vsi upi nas ne morejo rešiti hude slutnje, da bo naša križeva pot še prav dolga. Govorice o skeletih, ki hodijo z negotovim korakom po ulicah, o ljudeh, ki umirajo gladu in o otrokih, ki ginevajo v onemoglosti v materinem naročju, niso že davno več fraze popularnih časnikarjev in demagoških govornikov, marveč so žalostna in krvava resnica. Saj ni dolgo, odkar smo čitali, da je umorila mati svoje dete, ker ni imela več poguma, da gleda, kako ji dete polagoma umira. Nesrečnica je pač naredila konec trpljenju detetovemu, a ne svojemu. K svojemu grenkemu očitku si je nakopala še zaničevanje družbe, te družbe, ki nalaga posameznikom, da prenašajo, kar prenašati ni mogoče. Zaničevanje in maščevanje te družbe, ki se ugnablja v diabolíčno razuzdanost sovraštva. Par dni je tega, ko so našli na tržaški ulici ležečega moža, ki ga ni mogel zdravit niti mrzli predjesenski dež. Prenesli so ga v bolnišnico in tam je zdravnik konstatiral, da je padel v omedlevico zaradi onemoglosti. Injektirali so mu nekaj okrepčujočih kapljic. Niti te niso pomagale in mož je umrl... zaradi pomanjkanja. V žepih so mu našli 50 vinarjev.

Praski listi so poročali pred nekaj dnevi, da se je preselila tja iz Levova bolnišnica Rdečega križa. Med bolniki je bilo tudi okolo 100 uradnic vojaške administracije, ki so jih eskortirali vojaki z nasajenimi bajoneti, ker so bolele na spolnih boleznih. »Prager Tagblatt« je povedal, da so te ubožice iz enega majhnega dela severnega etapnega okrožja. Na Ogrskem in v Hercegovini se nahaja v bolnišnicah ogromno število deklet, ki so bile uslužbene v vojaških pisarnah, pa so bolne na spolovilih. Več nego 300 takih uslužbenk se nahaja v bolniških oddelkih za porodnice, ker so v blagoslovljenem stanju. In vedno se večja število vojaških uradnic, ki izgube službo zaradi nepoštenosti in nemoralnega vedenja. Ali bodo našli otroci imenovanih deklet kdaj svoje očete? Ali bodo imeli koga, ki jih bo vzgojil in jih uvedel v to trpko človeško življenje? Ali bodo vse te nesrečne uradnice našle zopet pot do poštenega življenja in do poštenega zaslužka? Kaj porečemo mi k temu? Kako se bomo opravičili pred zgodovino? Ali je postalo človeštvo res že tako onemoglo, da se več ne more upreti vsem tem škandaloznim razmeram, ki nas ponižujejo na nivo živine. Ali smo pa že tako neobčutljivi, da nam ne zbuja pogled na take nesreče nobenega gneva, nobene iskre poštene jeze na one, ki so nas povedli v tak položaj?

Resnično, ure na oljski gori!

Kam so šli vsi lepi nauki, kam je šla vsa glasna morala, ki smo je imeli vedno polna usta? Pred našimi očmi umira človek, pred našimi očmi se uničuje vse, kar je bilo stórjenega v ponos človeka. Množe se kužne bolezni, množi se število pohablencev. Greh upije do neba in mi vsi čakamo otopeli, da pride vrsta še na nas. Čakamo in gledamo, kakor da se nas ne tiče, kakor da ni-

smo še mi po svoje krivi vsemu zlu, ki nas bo uničilo z matematično gotovostjo. Ali res ni izhoda iz te otopelosti iz tega moralnega in socialnega močvirja? Kaj je sojeno, do se moramo vdati brez moči sili obupa, ki nas je uklenila v svoje jeklene okove?

Težka je ura na oljski gori in vsak nima moči, da bi jo prenesel brez greha. Toda treba je pač, da jo premagamo. Treba je, da se oprostimo slabih slutenj, da si zavijamo rokave in se lotimo dela. Dela prenovitve in preropenja. Oni, ki so izvabili nad človeštvo to katastrofo, ne bodo se tega dela lotili. Zašli so v labirint, iz katerega ne vedo več poti. Zašli so vsled požrešnosti interesov, ki so jih zastopali ne meneč se ne za ljudsko pravo ne za človeško življenje. Dedščina, ki nam jo zapuste, je žalostna in krvava in nam jo zapuščajo z izrazom sovraštva še na smrtni postelji. Ali, kdor se ni še vdal popolnoma obupu in je ohranil le iskro vere v sveto poslanstvo človeka, tega dolžnost je, da se otrese ure na oljski gori in da vzame pogumno v roke lopato in oralo. Težke in grenke so ure na oljski gori. A mi hočemo še uživati tople žarke zlatega solca. Ojunačimo se še sami in nalijmo up in vero v bodočnost v žalostna in obupana srca. Svet ni bil ustvarjen za lopove. Prilastili so si ga in sedaj plenijo po njem kakor tat po polju, ki ga ni sam obdelal.

Koliko časa bomo še pustili, da plenijo?!

Načelnik jugoslovanskega kluba dr. Korošec o položaju.

Ljubljana, 8. septembra.

Načelnik Jugoslovanskega kluba poslanec dr. Korošec se je mudil pretekli teden na Dunaju, kjer je konferiral z ministrskim predsednikom baronom Hussarekom o položaju. Z ozirom na vesti o prestojščih odločilnih korakih dunajske vlade glede ureditve narodnostnega problema, osobito jugoslovanskega vprašanja, so zastopniki ljubljanskih narodnih dnevnikov posetili načelnika Jugoslovanskega kluba, da se informirajo, kako sodi on kot voditelj naše parlamentarne delegacije o sedanjem političnem položaju.

Razvil se je velezanimiv razgovor, iz katerega smo pooblaščenim objaviti sledeče podrobnosti.

Na vprašanje ali mu je kaj znano o nekakšnih pogajanjih o ustavni reformi in o namerah glede bodočih pogajanj, je g. načelnik izjavil:

»O kakih zaupnih pogajanjih glede ustavne reforme mi ni nič znanega, zlasti ne, da bi se kakšnih razgovorov udeleževal kak Jugoslovani. V imenu Jugoslovancev v Cislitvanji imata govoriti edino Jugoslovanski klub in Narodni svet, ki bosta seveda morala, dokler ne nastopi zagrebški osrednji »Narodni odbor« pri vseh odločilnih korakih poprej iskati stika in sporazuma s hrvatskimi in srbskimi strankami onkraj Kolpe. — Nimam nobenih obvestil, da se vlada namerava že v najbližjem času resno pogovarjati z nami v jugosl. vprašanju ali sploh o reformi sedanje države. Vlada pač ni tako naivna, da bi mislila

o naših narodnih zastopnikih, da bodo le ti v času, ko jim kaže vlada svoje sovraštvo s persekucijami in izzivanji, kakoršna n. pr. je bila stotinja s strelnimi stroji v Sent Janžu, v času, ko jim onemogoča svobodni stik z ljudstvom na shodih, sedli z njo za mizo in se pogajali! S preganjanci govoriti ni pogajanje. Če se preganjanja ukinejo in če nas potem vlada povabi na pogajanja, bomo postopali sporazumno z našimi političnimi zavezniki Čehi in Poljaki. V Ljubljani proklamirana trozveza ni nobena fraza, temveč polna resnica.

Sicer pa dvomimo upravičeno, da vlada pri znani dispoziciji nemških politikov v resnici misli na resna pogajanja; gre ji le »ut aliquid fecisse videatur«. Če se vnaprej ne izjavijo merodajne nemške in madžarske stranke, da stoje za vladnim načrtom, je itak vladna ponudba v zraku in pade z vsako vlado v nič.

Na vprašanje, ali je potemtakem sploh mogoča poravnava z Nemci in Madžari, odgovarja g. načelnik:

»Gotovo je mogoča, kakor hitro prideta ta dva naroda tako daleč in se moralno pospeta tako visoko, da vsem narodom in tudi nam Jugoslovonom priznata pravico samoodločbe. Potem že pride do dogovora glede vprašanj, ki potrebujejo sporazumne rešitve. Sedanji merodajni nemški politiki odklanjajo v parlamentu in na Volkstagih vsako spravo z Jugoslovani. Prepričani pa smo, da to ni izraz širokih plasti nemškega ljudstva, ki pravzaprav nima nobenega upravičenega povoda, da goji nasprotstvo proti nam. Mnenje, da hočemo z ustanovitvijo jugoslovanske države zapreti nemški produkciji in trgovini pot do Adrije, je čisto napačno. Nasprotno je res, da je v našem lastnem interesu, da gojimo prijateljske gospodarske odnose in omogočimo sosedom čim lažji in neovirani prevoz v naša pristanišča. Malenkostne enklave nemškega elementa se bodo v manjšinskih pravicah istotako s pogodbami in sicer na temelju recipročnosti varovale. — Nič drugače ni z Madžari. Ne maramo ničesar vzeti kar je res madžarskega. Respektirati hočemo državno samostojnost madžarskega narodnega ozemlja, z njimi ostati v dobrih gospodarskih odnosih, zlasti pa jim nočemo braniti prevoza do morja preko našega državnega ozemlja. Nočemo sovraštva z madžarskim ljudstvom, da si nam je v vojni, naščuvano, od svojih gospodarjev, storilo obilo zla. Naše nasprotstvo velja le madžarski oligarhiji in birokraciji, ki tudi lastni narod tlačí in noče niti njemu dati demokratične državne uredbe. Mnenja smo, da bo madžarski narod, ko se otrese sedanjega vodstva in ko pride sam do čiste in svobodne besede, uvidel, da je najpametneje, da se odreče nadvladi nad sosednimi narodnostmi in v lastnem življenjskem interesu potem poišče zveze z Jugoslovani, Čehi in Poljaki.

G. načelnik je končno zatrjeval, da se ves naš narod in narodno zastopstvo dobro zavedata, da je treba samo vztrajati in brez ozira na grožnje in prazne obljube ostati na zadržani poti, po kateri prej ali slej pridemo do končnega našega ideala.

LISTEK.

Rdeči sarafan.

Poljski spisal Mhael Czajkowski.

(Dalje.)

Ko je baron to zapazil, je dejal neprisiljeno:

»Gospa grofica ima dve hčeri, zreli za možiteve, in Tomaž Japlowiecki ji je kot snubač zelo dobrodošel. Bliznje sorodstvo bi zakona prav nič ne oviralo; z denarjem se dovoljenje brž dobi. In katera mati bi ne pozabila vseh žalitev in bi se ne spravila tudi s smrtnim sovražnikom zaradi tako ugodne prilike!«

Dolgo sem bil navajen, da sem smatral take baronove besede za prorokovanje. Zapeljiva prevara je stopila na mesto žalostne resnice, da se na tem svetu zgodi vse iz samoljubja in nič po plemenitejšem nagibu.

Jaz sem se toraj peljal na ono praznovanje ne kot sin matere k njeni edini prijateljici, ampak kot mož velikega sveta k grofici, ki ima dve hčeri, godni za možiteve.

Opoldne se je že oče odpeljal s sestro. Midva z baronom sva šla pa šele zvečer za njima in sicer v rdeči malteški uniformi. Kajti že v šestnajstem letu sem postal

redovni vitez in sem že zdavnaj dobil v občevanju znak svetovnega moža.

Celo pot mi je baron trobil na ušesa, da se ob takih prilikah ne sme mnogo govoriti, še manj pa plesati, k večjemu prav nazadnje in se pri vsem tem kazati dolgočasnega in raztresenega kakor bi se človek prav nič ne zanimal za tako družbo.

Že se začel ples, ko sva vstopila.

Po vsem pozdravljanju in predstavljanju in drugih ceremonijah sem stal kakor steber ob steni z neprisiljenim nasmehom. Odgovarjal sem vsakomur, ki me je nagovoril, svda samo francoski in šepetal z baronom o tem in onem, kar sem zapazil.

Iz pogledov svojega očeta sem čital njegovo zadovoljnost nad menoj in dobil je cel kup čestitk iz priznanj zaradi mene.

Tedaj se mi je približala grofica in dejala z navadno zgovornostjo in ljubeznjivostjo:

»Kako srečna sem, da vas vidim pri nas, gospod Tomaž! Vi me tako zelo spominjate svoje matere!«

Kako sprejemljiv sem bil za te besede. Kako mučno mi je bilo srce. Mati mi je stopila tako jasno pred oči, da bi se vrغل kakor otrok grofici v naročje in govoril o minulih blaženih časih.

Grofica pa je imela kot gospodinja drugega posla dovolj in je odšla s prošnjo, da naj bi tudi plesal.

Tedaj sem se čutil jaz, ki sem bil dotlej bitje brez lastne volje, popolnoma prostega vsake blaziranosti mode in hotel sem ravno prositi eno izmed komtes za ples, ko slišim za seboj šepetanje nekaterih mladih gospodov:

»Rdeče kot rak se je napravila in vendar vedno sedi.«

»Seveda! Ker nima niti vinarja!«

»Bog vedi, kako je prišla sem!«

»Pravijo, da je bil njen oče zastavonoša pod Kosciuszkom!«

»Kaj takega mora biti, da!«

»Kako more potem grofica dovoliti vstop taki osebi v svojo hišo?«

»Kaj ji pomaga to; noben izobražen mož je ne bo vzell!«

Pomneč besede svoje matere: »Ljubite svojega bližnjega!« sem bil zelo iznenaden zaradi tega pogovora.

Mojega hudobnega duha, barona, ni bilo v bližini.

Ko sem se ozrl okrog, sem zapazil v kotu dvorane mlado damo v rdečem sarafanu. Sedela je poleg postarne gospe. Njenega obraza nisem mogel spoznati, bodisi, da je sedela predaleč, bodisi, da sveče niso dovolj svetile.

Še par besed...

(K vprašanju Narodnega sveta.)

Moj zadnji članek je izzval nekoliko razburjenja med sodrugji. Dočim prvi nepogojno potrjujejo, je drugim presurov in prostaški. Priznam: Moja izvajanja so bila brutalna, toda času in stvari primerna. Teh nacionalističnih blodenj mora biti enkrat za vselej konec. Vsaj v stranki! To, kar danes nekateri sodrugji ponavljajo, ker je baje v modi pri meščanstvu, o narodnem problemu, smo mi že davno sklenili v Tivolski resoluciji l. 1909. Če pa se nekateri finejši sodrugji dovoljujejo predbacivati, da smo jo pozabili, potem gre to na rovaš le onim sodrugom, ki se nazivljejo: inteligenca.

Mi delavci imamo pač toliko križev in težav v naših strokovnih organizacijah, v naših konsumih itd. in pa naš delovni čas je pač tako dolg in mučen, da nam ne preostaja časa, da bi posvečali, z enako silo svoje moči tudi kulturnim vprašanjem. To sicer ne pomenja, da jih zanikujemo, temveč, žalibože, nam ne preostaja časa za to. Sicer pa sprejemamo z nepopisljivim veseljem vsaki napredek na kulturnem polju našega naroda.

Predbacivati nam mlačnost na narodnem polju, je nepošteno, zlasti pa od tiste inteligence, ki je poklicana za delovanje na tem polju. Nihče ni tako vesel kot prav delavci, če sodrug Cankar objavi kulturni proizvod, ki je nam v ponos. Seveda pa, če sodrug Cankar »čisti in pomlajuje« kot zadnjič v »Ljudskem Odrju«, pravimo takoj, da Cankar ni za politiko ali da politika ni za njega.

Roparska tolpa, kakor mi nazivljamo meščanstvo ali buržoazijo in ki danes vlada svet, ima že toliko grehov na vesti, da je z naše strani vsako sodelovanje s to gospodo nemogoče.

Če sodrug Petejan trdi, da industrijno delavstvo med Slovenci nima večine v narodu, mu odgovarjam, da je naš narod v svoji ogromni večini narod delavcev. Kmet je baš tudi delavec. Pa tudi gospodje uradniki so delavci vzlic temu, da trgajo hlače na sedalu mesto kože na rokah.

Vsi ti ljudje spadajo v socializem, iz njih lastne koristi. To pa, ker so danes vsled meščansko-nacionalističnega hujskanja pijani nacionalnih fraz, nam ne more biti povod, da tudi mi akceptiramo to otrovno, strupeno in škodljivo ideologijo.

Spominjam se, ko sva bila jaz in sodrug Petejan skoro edina slovenska socialistična na Goriškem pred osemnajstimi leti in v kljub temu nama ni prišlo niti na misel, da bi podpirala Gaberščeka z njegovo narodno »zajto«, ne Gregorčiča, ki je trdil, da samo dober katoličan je tudi dober Slovenec.

Kdor je nezaveden, ga treba poučiti, pritrjevati neumnostim se pa pravi uganjati demagogijo, ki smo jo vedno prezirali, čeprav so vsi pljuvali na nas.

Ta pogum moramo ohraniti. Pogum, da povemo odkrito in jasno, da je meščanstvo tako zavozilo, da nima nikake pravice, zahtevati od nas, naj sodelujemo v Narodnem Svetu. Niti ne v nekaterih točkah! Vsaj so nas nešteto krat izbacili iz naroda, nazivljali »sodrgo« in organizirali poboje proti nam. Verjemite mi, sodrugji, da mi veliko več koristimo narodu v zvezi z sodrugji drugih narodov, kakor pa v zvezi z našimi nacionalci.

Scheidemanizem je pač postal že tako zopern, da ni treba prav nobenih takih in sličnih eksperimentov pri nas. Scheidemanizem je več škodoval nemškemu narodu kakor pa pangermanizem. Slični eksperimenti pri nas bi škodovali prvič nam kot socialistom, drugič internacionalni delavstva, ki se mora v kratkem osnovati in tretjič slovenskemu narodu kot takemu.

Tudi na Nemškem so opeharjeni sodrugji pričakovali novo orientacijo meščanstva (Neuorientierung) in dobili so Brest-Litovski mir, kateremu je sledil mir v Bukarešti. Nova orientacija našega meščanstva, če bi ji bila mogoča, bi bila prav taka kot je ona pruskih junckerjev, ki so ugonobili finske socialiste ter pripomogli tamošnjemu

Zvoki valčka so zadoneli. Kakor elektriziran sem se gnetel skozi vrste plesalcev, prevrnil nekaj stolov in skoro obvisel na ovijačah nekaterih mladih dam, ki so že vstale, misleč, da hočem nje prositi.

Jaz pa sem se globoko priklonil pred rdečim sarafanom in prosil damo za ples.

Zardela je vstala; ponudil sem ji roko in jo odvedel v krog. Ne da bi gledal ali poslušal, kaj se godi okrog mene sem se zatopil kakor safir v modre oči svoje plesalke, ki so zrle s skoro nadzemskim sijajem izpod svilenorjavih vejev kakor izpod nevestinega pajčolana v nedolžni sramežljivosti.

Kako čudovit se mi je zdel njen očarajoči nasmehljaj, njen vitki stas s polnimi prsi, snežno-belimi vratom, z majhnimi ročicami in nožicami ter s svetlimi kitami las, ki so bile ovite nad gladkim in jasnim čelom.

Tako mi je ostal ta angel v rdečem sarafanu z belim obšivom in v srebrni pasiči v spominu, kot bi ga videl danes. Vsak gumb na obleki, vsak koder na laseh mi stoji pred očmi in me spominja na edin kras mojega srca.

Iz očesa v oko sva si zrla med plesom. Njen dih sta poskali moji ustnici. Razločno sem čutil vdarec nfenega srca, ko sem jo držal v polobjemu. Njena obleka se je dotikala mojih kolov in njena nožica je sledila moji.

meščanstvu do nadvlade v državi, in pa odklonili enako in splošno volilno pravico za pruski deželni zbor.

France Milost.

Vojna poročila.

Na jugozapadnem bojišču se pripravlja nova italijanska ofenziva. Napadi Italijanov in Francozov na visoki planoti asiaški so uvod večjim podjetjem, ktera je pričakovati v najkrajšem času. Jesenska italijanska ofenziva bo, kakor vse kaže, zelo vehementna.

Na zapadnem bojišču zadnje dneve ni bilo večjih spopadov. Na celi severni fronti sovražnik previdno sledi umikajočim se nemškimi četami, ki se bodo skušale ustaliti na takozvani Hindenburgovi črti. Ze tekom tega tedna je na fronti Cambrai-St. Quentin-La Fere-Laon pričakovati prvih velikih pozicijskih bojev.

O vojnih dogodkih zadnjih dni so nam došla naslednja brzojavna poročila:

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 7. septembra. Uradno se razglša: Na asiški visoki planoti so naše čete krvavo zavrnile napade, ki so jih Italijani in Francozi izvršili po močni artiljerijski pripravi. Zapadno Monte Sisemola smo prepodili sovražnika, ki je bil vdrl v našo srednjo črto. Na Col de Rosso so naše naskakovalne patrulje izvršile uspešen napad na sovražne bojne straže. — V Albaniji nič posebnega.

Dunaj, 8. septembra. Uradno se razglša: Na italijanski fronti zelo živahno letalsko delovanje. Sicer nič posebnega.

Nemci se umikajo na Hindenburgovo črto.

Berlin, 7. septembra. (Uradno.) Armadna skupina kraljeviča Ruprechta in generala von Boehna: Severozapadno Langenmarqua so dobile bavarske čete v krajevnem sunku več sto ujetnikov. Južno Yperna smo zavrnili več angleških napadov. Na bojnih frontah so se na predozemlju naših pozicij razvili ljuti infanterijski boji. Naše zadnje čete so prisilile sovražnika do razvoja in do novih bojev na črti Fins-Lieramont-Longavesnes. Naši bojni letalci so uspešno napadli sovražne kolone ob prehodu preko Somme pri Brie in pri St. Christ. Ob Sommi in Oisi je sovražnik sledil čez Ham in Chauny in je bil zvečer v boju z našimi zadnjimi četami na črti Aubigny-Villecourt-Aumont. Med Oiso in Aisno živahni boji na predpolju. Na obeh straneh Vauxailona smo zavrnili močne sovražne napade. — Armadna skupina nemškega cesarjeviča: Vzhodno Vaillyja stojimo ob Aisni v bojnem stiku s sovražnikom. Na višinah severovzhodno Fimesa smo zavrnili ponovne napade ameriških čet.

Berlin, 7. septembra zvečer. Na obeh straneh ceste Cambrai-Peronne spopadi naših zadnjih straž pred

našimi novimi pozicijami. Med Ailetto in Aisno krajevni boji.

Berlin, 8. septembra. (Uradno.) Na flanderskem bojišču smo severno Armentiesera odbili ponovne angleške napade. Na bojni črti stojimo povsod v naših novih pozicijah. Sovražnik je južno od ceste Peronne-Cambrai včeraj z močnimi oddelki poskušal, približati se naši črti. Naše zadnje čete so se postavile v bran, umaknile pa so se končno premočnemu sovražniku ter so zvečer zapadno črte Couzécourt-Epechy-Templeux zavrnile srđite napade. Na obeh straneh Somme je nasprotnik tudi včeraj le polagoma sledil našim četam. V črti Vermand-St. Simon in ob kanalu Crozat stojimo v bojnem stiku s sovražnikom. Severno Ailette srđiti artiljerijski boji. Zapadno Premontre-Brancourta so se ponesrečili sovražni delni napadi. Južno Ailette se je sovražnik približal našim črtam vzhodno Vauxailona. Močne napade med Vauxailom in Vaillyjem smo, ki so se do večera večkrat ponovili, krvavo zavrnili. Med Aisno in Veslo le slabotno bojno delovanje.

Letalski napad na Beljak.

Dunaj, 8. septembra. Včeraj ob poldesetih dopoldne so se iz Ziljske doline približale Beljaku tri italijanske zračne ladje. Sprejel jih je ljut ogenj obrambnih topov. Naši letalci so se takoj spustili s sovražno flotiljo v boj ter so sovražnika zavrnili od mesta. Italijani so v naglici vrgli nekoliko bomb, a le dve sta eksplodirale. Škoda je neznatna.

Angleško vojno poročilo.

London, 7. septembra. Tekom zadnjih bojev na zapadni fronti so angleške čete vjele 16.000 Nemcev ter uplenile nad 100 topov.

Vesti iz Rusije.

Protest proti policijski misiji Nemčije. Konservativni profesor Paul Schiemann piše v »Frankfurter Zeitung«: Donski kozaki pod Krasnom, kubanski kozaki pod Felimonovom, astrohenski pod knezom Tündotovom kot hetmani so porazili v teh deželah boljše vizem. Donsko ozemlje in Astrahan je očiščeno revolucionarjev. V Kubanu bojujejo boljše viki, ogrožani na jugu od Georgijcev, na severu od Kozakov, zadnji obupni boj. Kar prihaja, je **reakcija**. Stanovske razlike so zopet vzpostavljene in tako **sankcionirana brezpravnost kmetov**. Ženska volilna pravica je odpravljena, in novi režim je tako črno porbarvan, da so ruski meščanski liberalci, ki so stavili vse svoje upanje na Kozake, s protestom zapustili deželo. Sedaj mora biti Nemčiji prav, ako dobi prijateljska Ukrajina sosedu, ki ne bo delal več nemira. Toda na kakršenkoli način sankcionirati tamošno politiko in stopiti z njo v tako razmerje kakor z drugimi obmejnimi državami, gotovo **ne more biti v nemškem interesu**. Zasužnjenje delavnega ukrajinskega kmeta ob Kubanu in ob Donu bomo morali gledati le z obžalovanjem in Nemčija si pri tem ne sme onečati svojega imena s sokrivdom. Ako nastaja v donskem ozemlju sedaj želja po zopetni združitvi z Rusijo, je to **želja po absolutizmu**. **Krotiti to željo, pa Nemčija ni poklicana.**

Vojna napoved ententi? Kopenhagen, 7. septembra. »Pravda« priobča uvodnik, v katerem pravi, da bo napovedala sovjetska vlada ententi vojno že v prihodnjih dneh, ker se je v Petrogradu in Moskvi jasno pokazalo, da sta nameravali Anglija in Francija strmoglaviti sovjetsko vlado.

Internirani Rusi na Francoskem. Pariz, 7. septembra. Prefekti departementov so dobili naročilo, da **internirajo vse ruske državljane od 18. do 46. leta**.

Rudeči teror. Iz Petrograda se uradno poroča, da je bilo doslej kot represalija za umor ljudskega komisarja Urickega ustreljenih 512 protirevolucionarjev. Imena ustreljenih se doslej niso razglasila; objavila pa se je prva lista takev, ki bodo ustreljeni, če bi se primeril kakov atentat. Lista obsega 120 imen večinoma bivših čast-

Kakor začaran sem gledal njena lica, kako so zardevale, njene prsi, kako so se dvigale in padale.

Elastično kot vrbova veja in kot pero, tako lahko je plavala z menoj po dvorani in komaj sem jo čutil na svojih rokah.

Meni se je zdelo kakor bi krožil po nebesni dvorani z angelom ali z veselo vilo. Kakor harmonija sfer je donela godba na moje uho. Tako bi se rad vrtel celo svoje življenje, celo večnost.

Ko so zvoki godbe utihnili in bil valček končan, sem še plesal v duhu naprej in naprej s svojo plesalko.

Iz teh krasnih sanj me je zbudil baron, ki mi je rekel: »Dragi, tvoj papa bi skoro umrl od sramu. Jaz sem pa dejal staremu gospodu, da je sedaj taka moda in on mi je verjel. Sedaj pripoveduje vsakomur o posebnih navadah sedanjega sveta!«

Tokrat sem se baronu prisrčno zahvalil in mu stisnil roko. Nato sem takoj zopet odhitel k »rdečemu sarafanu« (nisem še vedel, kako se dama imenuje), da bi jo prosil za mazurko.

Skoro bi prišlo nekaj mladih gospodov prej; kajti »rdeči sarafan« je postal kar takoj moda. Šepetali so si med seboj:

»Mladi Japlowiecki, malteški vitez, ki se je pred kratkim povrnil iz tujine, je prvi plesal z njo.«

»In njegove oči, kakor tudi baron sta zatrijevala, da je taka moda sedaj.«

»Plešimo toraj tudi mi z njo! Sicer je pa prav lepa deklica to!«

»Kaj praviš: lepa? Naravnost vzor lepote je, tudi zelo brhka. Njen oče si je pridobil velikih zaslug. Kakor pravijo ima v Varšavi bogatega strica, ki je brez otrok! Da, da! gospa grofica pač dobro ve, koga lahko povabi v svojo družbo.«

Na tihoma so me tudi druge dame želele. Toda nobena si tega ni upala pokazati na zunanje, ali pa razodeti z besedo, kajti jaz sem delal samo to, kar je bilo moderno.

Samo šepetale so si na skrivnem, da je to posebne vrste moda. Vsaka pa je goreče želela, da bi tudi za njo prišla taka moda na vrsto.

Med mazurko sva se že živahneje pogovarjala. Ali! in kako dobro srce, kako globoke misli in zdravo pamet je pokazala pri tem.

Z eno besedo, ona je bila in ostane zame angel in ne pozemsko bitje.

(Dalje prih.)

nikov, med njimi veliki knez Dimitrij Konstantinovič, Pavel Aleksandrovič, Nikolaj Mihajlovič in Gabrijel Konstantinovič, nadalje Veršovskij in Kerenskij, mnogo bankirjev, grof Potočki in drugi. V Smolensku je bilo kot maščevanje za atentat na Ljenu ustreljenih 34 veleposelnikov in bivši moskovski arhimandrit Makarij.

Rusija in Anglija. London, 6. septembra. Bivši poslanik v Petrogradu, Buchanan, je izjavil naslednje: Prepričan sem, da bo zavzela Rusija v nedoljni bodočnosti svoj pravi prostor med narodi. Rusija doživlja sedaj zadnjo fazo krize, od katere bo odvisna vsa njena bodočnost. Brez tuje pomoči ne more iziti iz kaosa in ta pomoč mora priti od alirancev, a ne od Nemčije. Pripravljeni moramo biti na to, da pride čas, ko ji bomo mogli pomagati s stvarnim svetom in kapitalom. Nikakor pa ni naša stvar, katero vladno obliko si bo navzela.

Zastopniki entente so zapustili ruska tla. Iz Kodania se brzojavno poroča: V sredo so dospeli v Haparando japonski vojaški ataše, japonski generalni konzul in sedem drugih konzularnih uradnikov, da se preko Anglije vrnejo v domovino. Včeraj je dospelo v Haparando 300 Amerikancev in Italijanov, med temi vse osebje poslaništev ter uslužbenci ameriške banke v Moskvi.

Italijansko čete v Rusiji. Iz Rima se brzojavno poroča, da se je italijanski kontingent izkrcal v nekem severnem ruskem pristanišču.

Japonci zavzeli Habarovsk. Reuterjev urad poroča iz Vladivostoka, da so Japonci zasedli Habarovsk. Mostovi so večim delom nepoškodovani. Sovražna kavalerija se je umaknila v severni smeri.

»Rosta«. »Pravda« javlja, da sta se združili dosedanja petrograška agentura in časnikarski urad v centralno rusko brzojavno agenturo, ki se imenuje kratko »Rosta«.

Politični pregled.

— Posvetovanja o naši prehrani. Ogrski minister za ljudsko prehrano, princ Windischgrätz, se je mudil zadnje dni na Dunaju ter je nadaljeval posvete o vprašanju prehrane. V prvi vrsti gre za belo moko. Ogrji so pripravljene, prodati Avstriji pet milijonov meterskih stotov koruze in fižola, a nič bele moke. Belo moko hočejo zamenjati edino za premog, petrolej in papir.

— Grof Burian nemškimi žurnalistom. Vsled povabila društva žurnalistov in književnikov »Concordia« pridejo danes na Dunaj zastopniki časopisov iz Nemčije. Danes popoldne bo sprejem pri nemškem poslaniku. Naš vnanji minister grof Burian pozdravi baje rajhovske goste s pomembnim političnim govorom.

— Poljski državni svet odgoden. Z ozirom na demisijsko ministrskega predsednika Steczkowskega je poljski državni svet z dekretom z dne 5. septembra odgoden za nedoločen čas. Kot naslednik odstopivšega ministrskega predsednika pride v prvi vrsti v poštev poslanik princ Radziwill.

— Prvobornik za »Združene slovanske države«. Dne 4. septembra je došel v Kristijanijo bivši voditelj ruskih panslavistov, general grof Spiridovič, znan pred vojno po svoji vseslovanski propagandi, zlasti v Avstro-Ogrski in Turčiji. Pobegnul je iz Moskve, kjer je s svojima sinovoma izdajal glasilo ruskih panslavistov, »Slavija«. Iz Kristijanije se poda v Anglijo in Francijo, kjer namerava nadaljevati svojo propagando. Zastopniku nekoga norveškega časopisa je izjavil: Vse moje delovanje je posvečeno ustanovitvi »Združenih slovanskih držav«, ki bi šteje nad 200 milijonov prebivalcev. Če je svetovna vojna res vojna za trajen mir, mora rešiti tudi slovanska vprašanja. Jaz smatram ustanovitev »Združenih slovanskih držav« za najboljšo rešitev, v katerih naj bodo vsa plemena enakopravna in spojena v okviru republikanske enote.

— Nemško-rusko pogodbe. Wolffev urad poroča: V nemškem vnanjem uradu so bile pretečeni petek podpisane poverljive listine k nemško-ruskim pogodbam z dne 27. avgusta t. l., zlasti dopolnilne pogodbe glede finančnega in privatnopravnega dogovora. Pogodbe se bodo v kratkem objavile.

— Vojna propaganda v Italiji. Ameriško delavsko odposlanstvo, ki se mudi sedaj v gornje italijanskih mestih, se poda v drugi polovici septembra v Rim, kamor dosepe tudi načelnik delavskih organizacij Samuel Gompers, da povodom zopetnega sestanka italijanskega parlamenta porabi svoj vpliv za razširjenje vojne propagande v Italiji. V italijanskih vladnih krogih pozdravljajo ameriško propagando kot dobrodošli protitež proti mirovni akciji kongresa italijanskih socialistov.

— Kršenje holandske nevtralnosti. Iz Haaga se poroča: Holandskemu poslaniku v Berlinu se je naročilo, da pri nemški vladi protestira proti kršitvi holandskega ozemlja po nemških letalcih dne 15. in 16. avgusta.

— Zgodovinska naloga sedanjega rodu. Pri slavnostnem obedu povodom zborovanja pomorskega vojnega sveta alirancev je izjavil francoski transportni minister Clementel, da se je treba samo še par mesecev hrabro bojevati in sedanji rod bo dovršil svojo zgodovinsko nalogo.

— Cenzura v Franciji odpravljena. Pod uplivom velikega preobrata na francoskem bojišču je ministrski predsednik Clemenceau odpravil cenzuro v Franciji in izjavil, da se bodo v bodoče cenzurirali le taki članki, ki bi mogli izdati sovražniku premikanje aliranih čet.

— Amerika priznava Čeho-Slovake kot vojujočo se stranko. Iz Washingtona se poroča: Državni tajnik Lansing objavlja noto, s katero vlada Združenih držav priznava, da obstoji vojno stanje med organiziranimi četami Čeho-Slovakov ter med Nemčijo in Avstro-Ogrsko. Obenem priznava češko-slovaški Narodni svet za de facto se vojujočo vlado, ki je opravičena voditi vojaške in politične stvari.

— Mehika ostane nevtralna. Pariška izdaja velikega ameriškega glasila »Newyork Herald« piše, da ni pričakovati, da bi mehiška republika v doglednem času nastopila v prilog ententi. Predsednik Caranza hoče ostati nevtralen.

— Pred velikimi dogodki na Kitajskem. »Times« poročajo iz Pekinga: Spor med severno in južno Kitajsko se je poostiril tako, da je v kratkem pričakovati resnih dogodkov.

Dopisi.

Po štrajku v Idriji.

Pod tem naslovom piše idrijski dopisnik v »Slovenskem Narodu« z dne 31. avgusta štev. 198 med drugim sledeče: »Nemalo krivde na ravno popisanih žalostnih razmerah zadene rudniško ravnateljstvo, oziroma njegovega absolutnega šefa dvornega svetnika Billeka. Ta visoki gospod si je s svojim samodržtvom, s katerim drži k tlom delavstvo in uradništvo, pridobil neomejen vpliv pri ministrstvu. Njegova beseda je obveljala vedno in povsod, zlasti od takrat, ko mu je socialno demokratično delavstvo, bilo je še pred vojno, izreklo svojo zaupnico in ga prosilo, naj še ostane na čelu rudniške uprave, četudi bi že lahko šel v pokoj. Pozneje, malo pozno se je šele zavedlo delavstvo, v kakšne napake so ga bili zavedli lastni hofrati, ko je čutilo, da redi gada na svojih prsih.«

Priznati moram dopisniku, da je dopis v »Slovenskem Narodu«, s katerim se je trudil, nasproti predstojniku rudnika precej radikalni. Toda radikalnost je tudi iz krogov, kamor se prištevata dopisnik, malo prepozno prišla. Ako bi bil dopis naperjen sistemu, ki tlači od strani rudniškega erarja vse idrijsko prebivalstvo nele sedaj, ampak že od nekdaj, tako občina in posamezni privatni občani kakor delavstvo in uradništvo, bi se morali z dopisnikom vsi strinjati. Toda pri naših političnih pehanjih meščanskih strank je ta slaba navada, da udarjajo le po osebah, sistem pa naj ostane tak kot je. Morda je dvorni svetnik Billek zaslužil, če bi raziskovali dokaze še hujšo obsodbo kakor jo je zapisal »Slovenski Narod«. Toda pozabiti ne smemo, da so mu pri tem prav pridno pomagali gospodje iz onih krogov, ki so bili v intimnejšem stiku z g. Billekom kakor delavski zastopniki, katere imenuje dopisnik razne hofrate. Razprava shoda z dne 3. marca t. l., ki ga je bil sklical dvorni svetnik Billek sam, je javno dokazala, da ni socialno demokratični delavski odbor zaupnice dvornemu svetniku nikdar izrekel, kakor pogreva dopisnik »Naroda« še sedaj, pač pa je priznal dvorni svetnik na tem shodu vpricho vsega delavstva sam, da so ga delavski zastopniki res prosili le to, da ostane na čelu rudnika toliko časa, da se uredi premikanje delavstva v višje plačilne razrede po službenih letih, kar se je ravno tedaj tudi zahtevalo in shod je postopanje delavskih zastopnikov na predlog Fr. Vidmarja soglasno odobril kot pravilno. O kaki oficialni zaupnici zastopnikov torej ni nikdar bilo govora. Če pa se želje in zahteve delavstva tedaj niso izvedle, ni tega krivo to, ker so delavski zastopniki izrazili, naj izvede dvorni svetnik pred odhodom iz Idrije premikanje, pač pa je to na vesti dvornega svetnika samega, ker ni izvedel, kar je obljubil. Sicer bo pa verjel to, da bi tako visok gospod kot je predstojnik rudnika ostal še nadalje v službi celih šest let na ljubo delavstvu, samo tisti, ki bi morda tudi verjel, da se bo včerajšnji dan zopet povrnil.

Sedaj pa k doslednosti. Gospod dvorni svetnik Billek je praznoval leta 1915. svojo 60letnico. Vsi uradi in vse korporacije uradnikov in poduradnikov, v katerih je bil zastopan tudi dopisnik »Narodovega« članka, so mu korporativno častitali k 60letnici, na kar so se cele tedne pripravljali. Le tedanjí občinski zastop in socialno demokratični delavski zastopniki, s katerimi pravi dopisnik, da je pometal kakor se mu je zljubilo, niso šli častitati. Kdo je toraj doslednejši? Prava in namišljena inteligenca, ki je včeraj častitala, danes pa blati, ali pa delavski zastopniki, ki stoje vedno in povsod na principu, da store za delavstvo vse, kar se storiti da, brez hinavščine in brez napadanja oseb, ki ne izpremene sistema? Idrija je imela že dovolj rudniških predstojnikov za delavstvo in občane žalostnega spomina. Kdo je temu kriv, da je naslednik teh sedanji predstojnik ravno tak? Zdi se mi, da vseskoz hinavščina in hvalisanje vsakega novega uradnika, ki pride v Idrijo od strani tistih, ki so mu najbližji, in to so, smelo trdim, bili že od nekdaj in so še dandanes kapacitete meščanskih strank, toraj ne delavci in ne njih zastopniki, pri katerih gospodje ne iščejo informacij. Sicer pa dopisnik nima namena vplivati na višje mesto, da bi s tem preuredil žalostne razmere idrijskega delavstva, ker ni priobčil dokazilnih dejstev, ki bi utegnile vplivati na višjem mestu, pač pa hoče indirektno izpolniti voliv socialno demokratični stranki, ker blati iz njih voljene delavske zastopnike in celo trdi, da so si vse

stranke edine, da se izvolijo novi delavski zastopniki vseh treh strank. Te nedolžne želje prepustimo posameznikom, toda kako se bodo uresničila bo odločevala kot doslej večina, to je zavedno delavstvo.

V »Ravnosti«. dnevniku češko-slovenske socialno demokratične stranke v Brnu, je napisal poslanec K. Vanček zanimiv podlistek o svojem obisku v Ljubljani ob ustanovitvi Narodnega Sveta. Ves navdušen je, ker je bil povsod s tako prisrčno prijaznostjo sprejet. Obzira pa, da se z nami, s slovenskimi sodrugi, ni mogel bolj seznaniti. — (K temu si usodimo pripomniti to-le: slovenski socialni demokratje bi si pač želeli sempatja odkrito in prijateljsko porazgovoriti s češkimi sodrugi, ali — da s sodrugi, češki poslanci, pridejo v Ljubljano, zvezo po navadi iz meščanskih listov, ker pridejo navadno kot gostje k slovenskim poslancem, ki niso — socialni demokratje. Ob ustanovitvi Narodnega Sveta bi bilo dobro, da bi se naš izvrševalni odbor pogovoril s češkimi sodrugi, ali bili so tako okupirani, da je bilo nemogoče kaj takega...) — Vančekov podlistek je poln hvale o ljubezni Slovencev do njih domovine. Videl je vse v lepi luči in ostali so mu kar najlepši spomini.

Dnevne vesti.

— Nabava krompirja z dežele. Uradno se poroča: Da se ugodni željam širokih krogov, namerava pooblastiti urad za ljudsko prehrano v bližnjih dneh politične deželne oblasti, da bodo dovoljevale pod gotovimi pogoji in iz gotovih ozemelj nabavo in kupovanje krompirja na deželi.

— Nabava klavne živine za armado. Avstrijska in ogrska vlada sta sklenili nov dogovor glede dobave klavne živine za armado. Kakor smo že poročali, je ustavila ogrska vlada v svojih deželah nadaljnje rekviriranje klavne živine. To je torej v zvezi z dogovorom. Doslej je dajala večji kontingent Ogrska, odslej pa ga bo morala dajati Avstrija. Ali je to v interesu monarhije, je vprašanje. Vojaška uprava je pripravljena, kupovati živino proti trgovini in ne več potom rekvizicij. Posledica tega bo, da bodo nezmerno poskočile cene živini. Komu v korist, to itak vemo!

— Grščina in latinščina na utrakvističnih gimnazijah na Kranjskem se bosta poučevali glasom odredbe naučnega ministra od šolskega leta 1918/19. dalje sukcesivno od petega do osmega razreda v slovenskem jeziku.

— Prva glediška predstava »Naša kri« prepovedana. Zvedeli smo, da je c. kr. deželna vlada na Kranjskem prepovedala vprizoritev Finžgarjeve »Naša kri« kot otvornitveno predstavo. Izgovor: »Pisatelj jo je nerodno popravil«. Bolj nerodna pa je gotovo vladina prepoved, ker z vlivanjem olja v plamen pospešuje požar, ki utegne imeti nepopravljive posledice.

— Državne in deželne draginjske doklade kranjskemu učiteljstvu. Draginjska doklada, ki je bila zadnje dni sankcionirana, se izplača kranjskemu učiteljstvu dne 1. oktobra t. l. Vlada bo prispevala za Kranjsko 1.073.333 kron. Deželni odbor bo prispeval 40 odstotkov, t. j. 858.667 kron k državnemu prispevku. K temu ga je pač prisilil energičen nastop učiteljstva, ki je zagrozilo s stavko.

— Začetek šolskega leta 1918/19, na c. kr. državni realki v Idriji. Dne 16. septembra: Dopoldne vpisovanje, popoldne sprejemne izkušnje v I. razred. Kdor hoče vstopiti v I. razred, se mora ta dan osebno ali do tega dne pismeno zglasti pri ravnateljstvu s krstnim listom v dokaz, da je že izpolnil deseto leto ali ga izpolni še v letu 1918., in z ljudskošolskim izpričevalom, ki obsega rede iz verouka, slovenskega in nemškega jezika ter računstva. Sprejet je učence šele, ko dovrši sprejemne izkušnje z uspehom. — Dne 17. septembra: Ponavljalne, dodatne in sprejemne izkušnje v višje razrede. — Dne 18. septembra: Vpisovanje v II. do VII. razred. — Dne 19. septembra: Pričetek šolskega leta z mašo ob 8. uri v cerkvi sv. Trojice. — Dne 20. septembra: Pričetek pouka. — Vsak učenec plača pri vpisovanju 3 K 50 vin., nanovo vstopajoči pa še 4 K 20 vin. sprejemnine.

Imenovanje. Tajnik v ministrstvu za socialno oskrbo, dr. Janko Polec je imenovan ministerialnim tajnikom v justičnem ministrstvu.

— Nezgode v Trstu. Z drugega nadstropja je padel 3 letni Marij Brandolin in si pri tem razbil črepinjo. Umrl je v mestni bolnici. — Vsled preslabe prehrane se je zgrudila na cesti 39 letna Amelija Podrekar. —

— Razpuščen občinski zastop. Koroška deželna vlada je razpustila občinski zastop slovenske občine Tolsti vrh, češ, da je dajalo delovanje tega zastopa povod za različne pritožbe.

— Iz Hrastnika. V nedeljo, dne 15. septembra 1918 ob pol 4. popoldne priredi dramatično društvo rudarjev igro »V civilu« obenem s pevskim nastopom. Zabava bo različna ter za licitacijo lepi dobitki. Prijatelje dramatične in pevce vlijudno vabi na priredbo — odbor.

— **Pomanjkanje premoga.** Letošnje leto je nazadovala produkcija premoga za več kot 12 milijonov meterskih stotov.

— **Zopetna vpostavitve Gorice in Gradiške.** Ministrstvo za javna dela se je bavilo v svoji zadnji seji pod predsedstvom ministra za javna dela pl. Homanna in ob prisotnosti tržaškega namestnika barona Fries-Skeneja, o zadevah zopetne vzpostavitve Gorice in Gradiške. V poštev so prihajala zlasti tozadevna gospodarska vprašanja.

— **»Kurent«.** Izišla je 2. številka s sledečo vsebino: Fran Milčinski: V gorskem zakotju. — F. Žgur: Kurentu. Ferdo Plemič: Pravljice za odrasle: 3. O vreči krompirja. — Pavel Scheerbart: Jean Baptiste v galošah. — Manica: Pridi... — Matija Bahun: Na pojedini. Stara Ljubzen. — Vračunal se je. Zmernost. Iz političnih dnevnikov. Dober odgovor. Previsoko cenjena. Vzorno gospodinjstvo. Darilo vojnega dobičkarja. Velikodušen. Časostetja. Spominška plošča. — V prilogi: Še ni določeno. V brivnici. Bistroumni vzgojitelj. Stava. Listnica uredništva. — Slike: Maksim Gaspari: Novi ministrski predsednik. Moderna končnica za panje. — France Podrekar: Otroci. Naši politiki: Kristan. — Areh Smrekar: Navijanje cen. Zaplenjeno! — Kuren izhaja po dvakrat na mesec ter stane do konca tekočega leta 10 kron. Naroča se v upravnistvu Kurenta v Ljubljani, Stari trg 19. (»Zvezna tiskarna«).

— **Statistika o jetiki v Avstriji.** Te dni je izdal privatni docent dr. Julij Teleky poročilo o boju proti jetiki v Avstriji do konca leta 1917. Število postelj v zdraviliščih je narastlo na 2300 — v mirnem času je bilo le 700 postelj. To število bo v kratkem vsled novih stavb narastlo na 6000 postelj, ki pa še za največjo silo ne zadostajo. V Nemčiji imajo na vsakih 4200 prebivalcev po eno posteljo. Da bi bila Avstrija tako preskrbljena kakor Nemčija, bi morala imeti okroglo 6800 postelj. V sedemdesetih letih je na Dunaju umrlo od 10.000 prebivalcev 73 na jetiki. To število je vedno padalo in je znašalo leta 1914. le še 29. Leta 1917. pa je že zopet umrlo na jetiki štirideset ljudi od vsakih 10.000 prebivalcev. Številke od leta 1914. so naslednje: 1914. — 29, 1915. — 32, 1916. — 35, 1917. — 40. V Nemčiji je bila umrljivost mnogo manjša, kakor pri nas, zaradi boljših zdravilišč in boljšega gospodarskega položaja Nemčije. Leta 1913. je tam umrlo na jetiki le 14 oseb od 10.000 prebivalcev. Jetika se je v vojni močno razpasla v Avstriji. Tudi v armadi se je jetika zelo razširila od leta do leta, sedaj se računa, da pride vsak mesec 5000 novih jetičnih bolnikov.

Delavsko gibanje.

Stavke v solnih rudnikih. Krakovski »Kurier Codzienny« poroča, da so rudarji v Kaluzi ustavili delo in razglasili, da ne začno preje ž njim, dokler jim ne izpolnijo mezdnih in prehranjevalnih zahtev, h katerim so priklonili tudi politične. Zahtevajo svobodno Poljsko, nedeljnost Galicije, slave zaprtega poveljnika poljskih legionarjev gen. sodr. Pilsudskega in zahtevajo, da se ustavi proces proti legionarjem v Marmaros Szigetu. — »Pondelnik« javlja iz Ischla: Od srede že počiva delo v solnih rudnikih pri Ischlu (Ebbensee in Aussee). Delavci so prišli sicer na svoja mesta, a dela niso začeli. Izjavljajo, da ne začno preje dela, dokler se jim ne doda boljših in večjih množin živil. Posebno zahtevajo polno racijo moke. Kakor poročajo, stavkajo tudi rudarji solnih rudnikov v Halleinu in Hallu na Tirolskem. — Kar smo pričakovali, se že bliža. Komur ne pomaga drugi, si mora pomagati sam. In za delavca, ki nima jedi, obleke, denarja, ki sploh ne more delati; za tega ni druge pomoči kot — stavka. A stavke pa zopet nimajo uspeha, brez dobre in močne strokovne organizacije. Radi tega: vsi vanjo!

Shod krščansko-socialnega delavstva se bo vršil od 21. do 23. t. m. na Dunaju. To bo prvi splošni zbor krščansko-socialnega delavstva. Otvori ga dunajski nadškof Piffl, ki je predsednik društva katoliških vajencev in pomočnikov.

Zadnje vesti.

Iz parlamenta.

Dunaj, 8. septembra. Česky svaz je sklican za torek dopoldne na važno sejo, kateri bo sledilo posvetovanje z Jugoslovanskim klubom in z opozicijskimi Poljaki in končno skupen razgovor vseh tem strankam pripadajočih članov finančnega odseka.

Baron Trnka — češki minister-krajan.

Dunaj, 8. septembra. Bivši minister za javna dela baron Trnka je dospel včeraj na Dunaj ter je imel dolgo konferenco s predsednikom Češkega svaza. V parlamentarnih krogih se zatrjuje, da se je baron Hussarek odločil, poklicati barona Trnko v svoj kabinet. Pričakuje se njegovo imenovanje za češkega ministra-krajana.

Veljka stavka v Moravski Otrovi.

Dunaj, 8. septembra. Poslanec Prokeš je brzojavno sporočil podpredsedniku Tusarju, da je v Moravski Otrovi izbruhnila velika stavka. Nad 50.000 delavcev je

zapustilo delo. Vojaštvo postopa na način, da se je batl nemirov. Tusar je posredoval pri vladi, naj se odpošlje preiskovalna komisija na kraj stavke.

Italija in Jugoslovani.

Milan, 8. septembra. Italijanski ministrski svet se prihodnjo soboto sestane na sejo, na kateri se bo zlasti razpravljalo o naraščajočem gibanju proti ministru vnanjih zadev, Sonnino. Opozicija vedno odločneje zahteva izjavo, katero mora Sonnino osebno podpisati, da bo izpremenil svoje neprijazno stališče proti Jugoslovanom. Časopisje sme sedaj jasno povedati, o čemer prej ni smelo pisati, da je bilo namreč stališče Italije napram Jugoslovanom glavni vzrok, da Amerika ni hotela pošiljati pomožnih čet na italijansko fronto.

Sklepi italijanske socialistične konference.

Lugano, 8. septembra. Vse italijansko časopisje razpravlja o sklepih socialistične konference kot o izrednem dogodku dalekosežnega pomena. Socialistična parlamentarna skupina je težko prizadeta, pa se bo morala prilagoditi tem sklepom. Le poslanec Turati je izjavil, da ostane, kar je bil. Brez dvoma bo izkjučen iz stranke. »Secolo« piše: Socialistična stranka je poostrišla svojo nespravljivost in vztraja sredi naroda kot sovražna sila proti usodi domovine. Člani strankinega vodstva, ki so bili obsojeni v večletno ječo: Lazari, Ferati in Vella so bili vnovič izvoljeni.

Ebert o mednarodni konferenci.

Berlin, 7. septembra. Poslanec Fritz Ebert se bavi v »Vorwärtsu« z možnostjo mednarodne socialistične konference in razpravlja o stališču nemške socialne demokracije, o čemer so se pojavljale zadnje čase nasprotujoče si govornice. Nova prizadevanja za mednarodno socialistično konferenco se nanašajo na spomenico o vojnih ciljih, ki so jo sklenili zavezniški delavci in socialisti meseca februarja t. l. Njena tendenca je označena že s tem, da je bila izročena nemški socialni demokraciji šele dne 3. junija, kljub temu, da se prosi nemška socialna demokracija formalno za odgovor. Ebert opozarja nasproti temu na izjavo, podano od strankinega načelstva v odgovoru. Nemška socialna demokracija se je tekom vojne neprestano prizadevala, da bi vzpostavila Internacionalo. Že stockholmska delegacija nemške socialistične stranke se je izrekla za mir brez aneksij in kontribucij in wärzburški strankin dan je to spomenico potrdil. Izjavila se je tudi za vzpostavitev neodvisne Belgije. Henderson izjavlja kategorično, da so se ententni socialisti s svoje strani trdno oklepali sklepov medzavazniške konference. Ako pregledam oе sklepe, pridemo do zaključka, da ni govora o kakem sporazumu. Ebert se zavzema — seveda le bolj od daleč — za sporazumen program potom medsebojnega sporazumljenja. Nemška večinska stranka je slej ko prej pripravljena, iskati rešitev teritorialnih vprašanj potom Internacionale.

Veliki vezir Talaat-paša o miru.

Dunaj, 8. septembra. Veliki vezir Talaat-paša, ki se je na potu v Berlin mudil en dan na Dunaju, je v razgovoru z urednikom »Neue Freie Presse« izrekel svoje prepričanje, da bo pred prihodnjo zimo že mir. To izjavo — je rekel — opiram na dejstva. Vojna se je nekako izčrpala. Nadaljnje bojevanje bi bilo brez pomena, da ne govorim o človečnosti in moralnosti. Trditvi, da dosežejo naši sovražniki vojaško zmago, odgovarjam, da to pravi vsakdo o sebi, in ravno to ne dokazuje ničesar. Naši sovražniki, tudi Amerika, pridejo v kratkem do spoznanja, da nadaljnje vojevanje nima smisla; in jaz trdno verujem, da se ta preobrat izvrši še pred zimo.

Kongres angleških strokovnih organizacij.

London, 8. septembra. Kongres angleških strokovnih organizacij je včeraj z ogromno večino odklonil predlog zveze mornarjev, naj bi se ustanovila stranka, ki bi obstojala izključno iz strokovnih organizacij. Kongres je nadalje odklonil predlog, naj bi se strokovne organizacije strnile v politično federacijo v okviru delavske stranke. Predlog, naj se z državno denarno podporo prepreči nadaljnje zvišavanje mesne cene in končno predlog, naj se ustanove javne kuhinje je bil sprejet.

Ministrska posvetovanja na Španskem končana.

Madrid, 7. septembra. Po poročilih listov je cela vrsta važnih ministrskih posvetovanj v Madridu končana. Minister zunanjih zadev Dato se je vrnil v San Sebastian. Po oficijoznih notah so ministrska posvetovanja obdelavala izključno odredbe gospodarskega značaja. Za 12. septembra je sklican prihodnji ministrski svet.

Parlamentarizacija nemške vlade.

Dunaj, 8. septembra. »Neuer Abend« poroča iz Berlina, da se izvrši parlamentarizacija nemške vlade še pred novim letom.

Kardinal Mercier upa na zmago.

Ženeva, 8. septembra. Nadškof v Bruslju, kardinal Mercier, je predsedniku belgijsko-italijanske lige poslal pismo, v katerem pravi: Belgijsko ljudstvo goji trdno zaupanje, da bo z božjo pomočjo in sodelovanjem aliancencv zmagovito izšlo iz orjaške borbe. Kardinal izreka v svojem imenu in v imenu svojih sorojakov italijanskemu ljudstvu zahvalo in priznanje.

Krim za Holm.

Berlin, 7. septembra. »Kölnische Volkszeitung« javlja: Nemčija je pripravljena dovoliti, da dobi Ukrajina Krim, ako vrne Ukrajina Holmsčmo Poljski.

Ruski državljani v Franciji internirani.

Pariz, 8. septembra. Prefekti francoskih departementov so dobili naročilo, da internirajo vse ruske državljane v starosti med 18. in 46. letom.

Wilsonov naslednik.

Bern, 8. septembra. »Daily News« trdijo, da je bivši ameriški poslanik v Berlinu, Gerard, najpopularnejši kandidat kot naslednik Wilsonov za predsedništvo, ako Wilson ne bo v tretjič kandidiral.

Novi predsednik kitajske republike.

Peking, 7. septembra. Chain-Che-Chang je z veliko večino izvoljen za predsednika kitajske republike. Volitev podpredsednika se je odložila na poznejši čas.

Razno.

* **Tri srajce tisoč kron.** »Arbeiterici« poroča njen čitatelj, da so v izložbenem oknu na Bellaria-cesti razstavljene tri svilnate srajce, ki so v mirnem času veljale po deset do petnajst kron, sedaj pa so napisane posamezne s 350 kronami. To se sme javno zgoditi, ne da bi se kdo brigal za navijanje cen, kar le dokazuje, da je za bogatine še dovolj blaga. Za tako visoko vsoto si mogel prej dobiti celo balo.

* **Človeško življenje v statistiki.** Neki ameriški statistik je sestavil pregled v številkah, v katerem se zrcali takorekoč celo človeško življenje. Ta mož je izračunal, da v Ameriki pokopljejo vsakih sedem minut enega mrtveca, da pa se vsaki dve minuti rodi en človek. Vsakih osem ur je poizkušan zločin in vsakih dvanajst ur se zgodi umor, toda vsake tri minute zgrabi že osumljenca ameriška policija. Na vsakih dvanajst ur se izvede ena ločitev zakona, a nasprotno je vsakih petindvajset minut poroka. Številke torej kažejo, da se poroči in rodi več, kakor loči in umrje.

Aprovizacija.

Krompir za VII. okraj. Stranke VII. okraja prejmejo krompir na zelena nakazila v torek, dne 10. t. m. dopoldne pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od pol 2. do pol 3. štev. 1 do 200, od pol 3. do pol 4. štev. 201 do 400, od pol 4. do pol 5. štev. 401 do 600, od pol 5. do pol 6. štev. 601 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 3 kg krompirja, kilogram stane 50 vinarjev.

Krompir za VIII. okraj. Stranke VIII. okraja prejmejo krompir na zelena nakazila v torek, dne 10. t. m. dopoldne pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8. do 9. štev. 1 do 235, od 9. do 10. štev. 236 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 3 kg krompirja, kilogram stane 50 vinarjev.

Krompir za IX. okraj. Stranke IX. okraja prejmejo krompir na zelena nakazila v torek, dne 10. t. m. dopoldne od 10. do pol 12. ure. Stranka dobi za vsako osebo 3 kg krompirja, kilogram stane 50 vinarjev.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petelan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna
Ljubljana Franciškanska ul. 6,

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Stereotipija. — Litografija.